

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Om nogle få dage tænder vi lysene i vinduerne og mindes 4. maj 1945 — den skønneste dag for vort land i mands minde.

NR. NISSUM
HØJSKOLE OG EFTERSKOLE

Højskolen:

3 mdr. efterårskursus for unge piger.
Håndgerning (vævning, syning, stoftryk m.m.), kjolesyning og køkken-skole + højskolefag.
5 mdr. vinterskole, fællesskole, højskoleafd., landbrugsafd., forkursus for sygeplejersker.
3 mdr. forårskursus, alm. højskole og fortsætterkursus til videreuddannelse på HF.

Efterskolen:

10 mdr. kursus fra sept.—juni.
8 mdr. kursus fra nov.—juni.
Fællesskole og adgang til statskontrollerede prøver efter lovene. I begge skoleformer er der 8 timer valgfrie fag: Idrætslederuddannelse, maskinskrivning, maskinlære, stoftryk, sprog osv. Nærmere oplysninger gives. **Ths. Mogensen**, forstander, tlf. (078) 33111 nr. 4.

STØT
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!

S. H. A. - Odense

ALFRED KRABbenhøFT A/S

Murermester &
entreprenør

Strandby Kirkevej 303 - Esbjerg

STØT
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!

V. P. - Tofthund

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Henvendelser om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Smakkegårdsvej 17, Gentofte.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skrædermester Jacob Brandt,
Ørnevej 63, NV.

Afd.chef, civilingeniør Mogens Dyre,
Gilbækhus, Gildbro pr. Nordborg.

Overpostbud E. Holger Grome,
Byvej, Maglebylille, Kastrup.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtasvej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Trøjborgvej 82, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorff-
lund allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Rollosvej 3,
Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Civiloverpolitibetjent S. Julsgård Lar-
sen, Boeslundevej 1, Brh.

Arkitekt Ove Ch. Lembcke, Brødre-
gade 192, Randers.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Leonorasvej 8,
Hasseris, Aalborg.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Sognepræst Poul Riis, Slagelse.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

RYVANGEN 4. MAJ

I år falder 4. maj dagen på en lørdag, og det vil være spændende at se og opleve, hvor mange der i år vil give afkald på week-end-turen til fordel for et besøg i Ryvangen.

I lighed med tidligere år søger Kammeraternes Hjælpefond at skabe en højtidelighed i Ryvangen, der er i harmoni med dagen og stedet.

Allerede fra klokken 18 påbegyndes nedlægningen af blomster på hver enkelt grav, og kl. 19 tændes lysene på gravene, kl. 19,30 tændes projektøren på monumentet, hvorefter orkestret Concord dæmpet spiller seriøs musik.

☆

Kl. 20 synger Danmarks Radios drengekor under direction af lektor Henning Elbirk.

☆

Bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond har gennemdrøftet arrangementets form. Der er enighed om at bibeholde formen, således at taler ikke holdes, men der er også enighed om, at man gerne ser en fornyelse — en variation — ved medvirken af Danmarks Radios drengekor — vort lands bedste kor indenfor området.

Bladet PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 11 numre årligt.

Ved bestilling af abonnement benyttes girokonto nr. 780.

Annoncer.

Ekspedition, abonnements- og annonce-afdeling: Tagensvej 85 E, København N, TAGA 8502 (kontortid 10-12, lørdag lukket).

Ved indbetaling for annoncer benyttes girokonto nr. 55538.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, 2400 København NV. Skolen: 10 54 21. Privat: 10 41 28.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri
Ringsted

Næste nummer udkommer
ca. 25. maj

INDHOLD:

Retfærdighed	63
Politifolkene og deportationen ..	65
Aktuel 9.-april-tale	67
Norske gæster hos de erhvervshæmmede	69
Neuengammeferien	71
Historisk konference	73
Guide de Neuengamme	75
Stipendier	75
Bøger	75 og 79
Af dagens post	79
Dagbogsblade	80

Retfærdighed

Danmarks Lærerhøjskole har fået status som universitet. Der er nu knyttet en del faste lærere til højskolen, og deres titel er professorer.

Den 24. februar fik professor, dr. phil. Roar Skovmand talerstolen overladt, for ved årsfesten at holde en forelæsning, som han gav titlen: „Besættelsestiden i forskning og skole“.

Forelæsningen starter — på journalistisk vis — med at skyde fyrværker af, idet vi får at vide, at Buchreitz og Rosings historiebog for realklassen i bind 3 har bibeholdt sit afsnit om besættelsestiden så godt som uændret siden 1946. Skovmand anfører dog ikke, hvilke nyere ting, forskningen sætter i stedet for Buchreitz's tekst.

I forelæsningen siges i øvrigt en del ting, som alle kan helt eller delvis godkende, om en række bøger og værker, og Jørgen Hæstrups videnskabelige forskningsarbejde indrømmes megen anerkendelse.

De senere års forskning har vundet, siger Roar Skovmand, „for den polemiske atmosfære, der forgiftede mange af de første års fremstillinger, er bortdunstet. Mytedannelsen, der trivedes tykt i tiden nærmest efter befrielsen, er kvalt“.

Forelæsningen vender sig derefter mod skolebøgerne, og her videregiver Roar Skovmand resultaterne af en undersøgelse, der er foretaget under ledelse af adjunkt Andreas Frehr.

Faktisk roses en del bøger, men til sidst sammenfattes en række indvendinger, og det siges, at perioden 9. april til 28. august næsten overalt er stedmoderlig behandlet. Det kritiseres, at billedstoffet er ensidigt, og at de fleste billeder forherliger modstandsbevægelsens indsats, mens få eller ingen illustrerer hverdagen. Fra forhandlingspolitikken tid er der også kun få billeder, og i tiden efter

29. august er det helt modstandsbevægelsens og tyskernes terror, der præger skildringen, og det neutrale Sveriges betydning for Danmark overses.

Der finder således en forenkling sted, og den gør børnene skade, og kan bringe dem ind i en tillidskrise, når de siden må revidere en opfattelse, givet af historielæreren.

Det siges, at bøgerne i 1960'erne virker, som om de var skrevet i 1946, og mens forhandlingspolitikken optog 2/3 af tiden, får den i skolebøgerne kun mellem 1/5 og 1/10 af pladsen.

Roar Skovmands betragtninger har nok gjort større indtryk på avislæserne end på den praktiserende pædagog, for den, der i skolestuen skal skabe interesse for stoffet, vil naturligvis udvælge, og det vil lærebogsforfatteren — og det gør Roar Skovmand jo også.

Naturligvis vil ingen realistisk pædagog dele årene op på en sådan måde, at alle årstal skal have lige megen omtale.

Det drejer sig jo også om bøger, skrevet for børn, og da vil de handlingsmættede perioder naturligvis samle større interesse — og kræve flere sider i lærebogen — end de stille perioder. Målet, der står klart for øje, må være at gøre stoffet forståeligt for eleverne.

Gode billeder vil alle forfattere gerne servere for sine læsere, men man må nu engang arbejde med de billeder, der kan skaffes, og af dem udvælge de billeder, der siger noget.

Det svage i Roar Skovmands forelæsning er, at hans postulater tilsyneladende er lånt af en anden, og at påstandene ikke begrundes.

F—k.

<p>AUG. JENSEN Tomrermester Nimtofte</p>	<p>S. F. VEJLE</p>	<p>VASKERIET „VÆNGE“ Baggersgade 4 - Nyborg</p>
<p>S. B. V. VAREHUSET A/S Ryesgade 18 - Aarhus</p>	<p>NIELS CHRISTOPHERSEN Købmand Torvet - Rødding</p>	<p>JENS B. ERIKSEN Emballage Erantisvej 44 - Næstved</p>
<p>H. ANKER PIHL Manufaktur Storegade 10 - Svaneke</p>	<p>BOULEVARD CAFEEN Boulevarden 39 - Aalborg</p>	<p>FLEMMING JØRGENSEN Manufakturhandel Gudhjem</p>
<p>LANDBOSPAREKASSEN Frederiksgade 18 Thisted</p>	<p>EMIL LAMP'S LINIERANSTALT Svanemosevej 9 - København V.</p>	<p>KAI SONNE Aut. el-installatør Brøddegade - Gudhjem</p>
<p>SCHAUMANN'S BOGTRYKKERI Smedegade 62 - Horsens</p>	<p>TEATERBYGNINGEN Byens største teater- & selskabslokaler — 1. kl. køkken og betjening for selskaber indtil 500 kuverter</p>	<p>J. RUBY Købmand Holmegade 30 - Ulfborg</p>
<p>FRITZ DUUS A/S Vendersgade 5 - Fredericia</p>	<p>Møbelhandler ASKER ANDERSEN Skolegade 21, Løgstør, tlf. 67 11 54</p>	<p>KAJ CHRISTENSEN Købmand Jernbanegade 9 - Hjørring</p>
<p>A. KAAE NIELSEN Glarimester Banegaardsvej 3 - Skanderborg</p>	<p>Murermester HANS KOEFOD Egelund - Rø - tlf. 70</p>	<p>SJØRRING MASKINFABRIK A/S Sjørring</p>
<p>ARBEJDSMÆNDENES COOP. ENTREPRENØRFORRETNING Lysaavej 19 - Silkeborg</p>	<p>HERNING SVINESLAGTERI Herning</p>	<p>CHR. RABECH & SØN Smedestre Storegade 33 - Brande</p>

Halvdelen af de deporterede politifolk er døde eller afskediget

Virkningerne af kz-ophold 20—25 år efter fangetiden.
Af redaktør Eigenbroth, Aalborg.

Da krig og besættelse var vel overstået, priste alle, der var kommet igennem de mørke år med livet i behold, sig lykkelige. Efter at vægten stort set var genvundet, og man påny var faldet i trit med hverdagens udvikling, forestillede de færreste sig, at fangenskab i fængsler og koncentrationslejre skulle sætte sig udslettelige spor.

Det gik anderledes, og to medicinske eksperter, overlægerne Paul Thygesen og Knud Hermann, har i aktuelle undersøgelser fastslået, hvordan kz-syndromet nu 20—25 år efter fangetiden indvirker på mange gamle fanger med nye vægttab, dårlig mave og alt for tidlige alderdomstegn, navnlig med svigtende humormelse og nedsat arbejdssevne.

I den udvikling, der har kendetegnet modstandsbevægelsens folk, og som tidligere har været skildret i „Pigtraad“, omfattede de statistiske oplysninger ikke politiet, hvis tilværelse er sikret gennem statsansættelsen, og som derfor ikke har været berørt af Frihedsfondens virksomhed.

Efter andre foreliggende oplysninger kan det registreres, at kun halvdelen af de politifolk, der efter den 19. september 1944 blev deporteret til koncentrationslejre i Tyskland, er i tjeneste i dag. Godt 800 er døde eller afskediget, og af de tjenestegørende er ca. halvdelen invaliderede, så at der i deres tjeneste er taget hensyn til de handicap, de pådrog sig under opholdet i Tyskland.

Voksene antal følgesygdomme

Også i politiets rækker registreres der i dag et voksende antal tilfælde af følgesygdomme efter fangenskab i Buchenwald. Da tyskerens overraskende aktion mod politiet blev sat ind den 19. september 1944 efter beslutning af „den højere SS

und polizeiführer“, blev godt et par tusinde mand anholdt.

De ældste politifolk blev dagen efter løsladt, og i de følgende dage deporteredes ialt 1971 mand til Neuengamme og senere til Buchenwald.

81 af dem omkom i lejren eller under hjemtransporten i maj 1945, så at kun 1890 efter befrielsen efterhånden meldte sig tilbage til politistationerne.

Mange dødsfald det sidste halve år

I årene siden 1945 er 125 af dem afgået ved døden, inden de nåede pensionsalderen, og af dem var de 87 invaliderede efter Tysklandsopholdet. I de forløbne godt 20 år har 61 måttet søge deres afsked under henvisning til, at følgesygdomme fra koncentrationslejrene gjorde det umuligt for dem at passe deres tjeneste.

En del af de deporterede var unge reservebetjente, som i de nærmest følgende år søgte andre stillinger, hvorefter politietaten har mistet forbindelsen med dem, og har de siden haft hjælp behov, er deres sag formentlig gennem Frihedsfonden blevet behandlet af Direktoratet for Ulykkesforsikring.

Helhedsbilledet i dag viser, at godt 800 af de 1971 deporterede nu er døde eller afskediget, og af de tjenestegørende 1021 er de 498 eller 48,8 pct. invaliderede.

Mange politifolk har i de sidste måneder måttet anmode om, at deres invaliditetsprocent blev taget op til ny vurdering. Til støtte for deres anmodninger ligger i dag et omfattende medicinsk materiale, der viser, at kz-svækkelsens invaliderende virkning tiltager med alderen, hvor modstandsevnen overfor sygdomsangreb samtidig er mindre end i de yngre år.

AUSCHWITZ 1968

Dr. Roussels opfordring til at deltage ved åbningen af udstillingen i Auschwitz 27. april.

Koncentrationslejren i Auschwitz står endnu i store træk ganske, som den var, da tyskerne forlod den. Med fangeblokke, gaskamre, dynger af børnesko og afklippet kvindehår. Den er nu et polsk statsmuseum, der årligt besøges af 600.000 mennesker. I nogle af blokkene indretter andre besatte lande udstillinger af deres frihedskamp, og på linie hermed har Danmark modtaget en opfordring til at gøre det samme.

Ved hjælp af en statsbevilling og værdifulde gaver fra venskabeligt indstillede firmaer mener vi at have skabt en ramme om en udstilling, der er den danske modstandskamp værdig. Et stort Danmarkskort angiver jernbanesabotager, nedkastningspladser og krigsforlis i danske farvande. Knud Nelleses skulptur giver det kunstneriske udtryk for besættelsestiden. Halvanden meter høje fotografier illustrerer modstandskampen fra begyndelsen til enden, og som eneste egentlige genstand ligger et armbind belyst af et spotlight.

Så vidt jeg har forstået på vore polske venner, vil indvielsen af den danske udstilling ske under festlige former. Jeg benytter gerne lejligheden til at opfordre så mange gamle modstandsfolk som muligt til at deltage i rejsen til Auschwitz og ved deres nærværelse på åbningsdagen kaste glans over begivenheden.

AAGE ROUSSELL.

PARKERING VED MINDELUNDEN

Der er nu indført stopforbud på Tuborgvej bl.a. ud for Mindelunden.

Dette er til stor gene for de mange besøgende.

Der har derfor været ført forhandlinger med politiinspektøren, og resultatet er blevet, at stopforbudet ophæves 4. maj, 9. april, 29. august og juleaften.

Af hensyn til turisterne vil der blive indrettet en lille parkeringsplads, hvor der kan stå to busser.

WALTRICH A/S
Abildager 19-21 - Glostrup

T. SØNDERGAARD LARSEN
Blikkenslagermester
Godthaabsvej 7 - Ringkøbing

TOFTLUND & OMEGNS
SPAREKASSE
Toftlund

HADSTEN HØJSKOLE
Hadsten

CHR. N. ERLANDSEN
Skibsprovintering
Vesterø Havn - Læsø

MISSIONSHOTELLET
Vildsund Strand
Sundby - Thy

SPAREKASSEN FOR
NYBORG BY OG OMEGN
Baggersgade - Nyborg

VALDEMAR FAHRENDORFF
& SØN
Guldsmiede
Nørregade 24 - Haderslev

„ALTID ET BESØG VÆRD!“
CAFETERIA OMEGA
Østertorv - Skive
Varme retter - Smørrebrød

N. V. JESSEN
Horsens

MIDTJYDSK
TRÆLASHANDEL
Silkeborg

Duplikering af enhver art!
GLENDALE
Jernbanegade 21 - Aalborg

NORDBORG
SPAREKASSE
Nordborg, Als

KNUD SMITH
Købmand
Holmegade 11 - Ulfborg

JOHANNES FOG
Trælast
Bygningsartikler
Lyngby Hovedgade 45 B, Kgs. Lyngby

HANS HELGE MARTINSEN
Smedemester
Dalby pr. Haslev

SOCIALT
BOLIGBYGGERI
Raadhuspladsen 59 - V.

PLOVFABRIKKEN
SKJOLD A/S
Lind pr. Herning

AKTUEL 9. APRIL-TALE

Den 9. april blev højtideligholdt landet over med taler og kransenedlægninger. På Rådhuspladsen i København havde Landsforeningen Gestapofangerne arrangeret en mindehøjtidelighed, hvor dr. phil. Aage Roussell fra Frihedsmuseet talte. Derefter iagttog den store menneskeskare to minutters stilhed. Til slut sang kgl. operasanger Ove V. Hansen og forsamlingen „Altid frejdig“.

Da dr. Roussells tale var overordentlig aktuel, gengiver vi den i sin helhed:

Så mødes vi atter her på Rådhuspladsen den 9. april. Og hvorfor gør vi det?

Vi kalder os fredselkende

Vi er vist en nation, der med større ret end så mange andre kan kalde os fredselkende. Ingen af os har vel hadet den enkelte tysker; men vi hader vold, tyranni og uret. Og det blev i rigt mål øst ud over os i de fem år. Så blev Danmark klar over, at det ikke nyttede bare at sidde hjemme i kakkelovnskrogen og sige: Det er jo ikke så slemt. Det er sandt, at vi havde det ikke så slemt som Polen og mange andre lande.

Jeg talte engang med en hollænder, der i samtale løb kom til at sige: Dengang vi under krigen gik med skraller. Hvad gjorde I? Nå ja, vi havde så mange døde, at vi ikke straks kunne begrave dem, og så blev de stablet op i de tomme garager, og vi måtte karrévis gå vagt med skraller for at holde rotterne borte.

De tobenede rotter, der havde foranlediget dette, var de samme, som vi havde her. Men kongen red sin ensomme morgentur gennem byen, og selv den skikkeligste tyske soldat lærte den kolde skulder at kende.

Skolebøgerne om besættelsestiden

En fremtrædende skolemand har fornylig sagt, at skoleundervisningen giver et skævt billede af besættelsens historie. Det er nok rigtigt set med en streng historikers øjne. Forhandlingspolitikken og departementschefstyret kan for ham ikke stilles i skyggen af modstandskampen og af skolebogsforfatteres og livfulde læreres fortællelyst.

Dog vil børnene for det første næppe forstå det fine diplomatiske spil, som ministre, departementschefer og diplomater måtte kaste sig ud i. Det bør nævnes, og

nok med større eftertryk, end det sker nu, men må derefter overlades til den højere, historiske forskning, som næppe endnu kan siges at være trængt helt til bunds i problemerne. Hvis den nogen sinde kommer det.

Hvor mange af os tror egentlig rigtig på den kanon på Middelgrunden, der ikke kunne skyde den 9. april? For det andet må den aktive modstandskamp, gennemført af børnenes fædre og mødre og vel snart deres bedsteførelde, direkte interessere børnene mere, end Erik Scaenius's opfattelse af patriotisme.

Svenningsen og den aktive modstand

På linie med denne kritik af modstandsbevægelsens betydning har udenrigsministeriets direktør under besættelsen, Nils Svenningsen, udgivet et skrift, der antagelig har aktuelt sigte, og som har vakt et voldsomt røre.

Må jeg med det samme sige, at vi ikke må tvivle på, at Svenningsen sammen med konge og regering og embedsmænd handlede ud fra en fast overbevisning om, hvad pligt og hensyn til landets bedste fordrede. Nå, der var jo også politikere, der gik ind for aktiv modstand, og Svenningsen siger, at den voksede op i ly af forhandlingspolitikken. Men han spørger så lidt forundret, hvordan det da kunne gå til, at modstanden efterhånden blev godkendt af hele folket, når myndighederne dog på så mange punkter havde haft held til at holde stand overfor tyskerne.

Han kommer til det resultat, at det er en temperamentssag. Ja, hvis det at rejse sig mod vold og uret og national fornedelse er et spørgsmål om temperament, så tror jeg, at modstandsbevægelsen gerne underkaster sig en bedømmelse af, hvem der manglede temperament.

29. august er skæringsdagen

For alle er den 29. august 1943 skærings-

ringsdagen. For Svenningsen står det, som han skriver, „uden videre klart“, at uden bruddet var Danmark gået „ud af krig og besættelse uden at det havde kostet dødsopfre og de menneskelige lidelser, som mange af vore medborgere måtte udstå i tyske fangelejre og på anden måde. Vore jødiske landsmænd og kommunisterne var ikke kommet ud for den nedværdigende behandling . . . og vort produktionsapparat, såvel landbruget som industrien og andet, var forblevet helt intakt“. Med streg under helt. At det ikke gik sådan, kalder han resultatet af, at det „var lykkedes modstandsbevægelsen at stikke en kæp i hjulet“ på forhandlingspolitikken.

Sabotagen reddede os fra bombninger

Vi må på det bestemteste protestere imod, at modstandsbevægelsen skal have skyld for jødeforfølgelsen. Og vi må hævde, at dersom vi ikke selv havde lavet sabotagerne, var der andre, der havde gjort det. Ved hjælp af flyvebomber, der ikke havde efterladt hverken industri eller jernbaner eller beboelseskvarterer „helt intakt“. Og havde opvist helt andre tal på civile dødsopfre.

Jeg læser i en bog om den franske modstandsbevægelse, at instruktionsofficeren hjemme i England er en modstander af bombning af fjendtlige byer. Ikke af ideologiske eller humane grunde, men fordi hundreder af tons af eksplosionsstoffer blev kastet ned over Tyskland fra luften, mens et ubetydeligt kvantum ved at anbringes af sabotører på nøglepunkterne kunne ødelægge Tysklands krigsførelse.

Der var dog vist folk på den anden side af havet, der kunne have de samme tanker med hensyn til Danmark. Og så var det, at vi selv lavede sabotagen.

Med åbne øjne for den personlige risiko for deportation og henrettelse. Men ingen følte sig som helt, alle tænkte kun på den endelige sejr. Grieg skrev i et af sine vidunderlige digte under Norges besættelse: Vi er så få i dette land, hver falden var en broder og en ven. Men vi har de døde med os, den dag, da vi kommer igen.

Helte!

HANS WINTHER

Fredensgade 11 - Silkeborg
Giro 2 30 62 - Tlf. (06) 82 31 00
Offset - Lystryk - Zinktryk -
Fotografering - Duplikering

GUNNAR MØLLER

Autolakereri
Helgolandsgade 14 - Aarhus

R. JØRGENSEN

Raadhusstræde 4 - K.

GUNNAR RAUPACH

Købmand
Rosengade 57 - Odder

LUDVIG HERTZ

Manufaktur
Nygade 4 - Ringkøbing

R. BENTZEN

Nr. Boulevard 62
Randers

**TEXTILARBEJDERNES
FAGFORENING**

Ikast

**HADS HERRED
SPAREKASSE**

Odder

RYØ A/S

Ingeniørfirma
Nytovr 14 - Aalborg

HØRNING KRO

Hørning

**DEN DANSKE
LANDMANDSBANK**

Gothersgade 18 - Fredericia

**BINDSLEV HANDELS-
LANDBOBANK**

Bindslev

**VEJLØ'S
BOGTRYKKERI**

Kordilsgade 38 - Kalundborg

A. HONORE & CO.

Isenkram
Andrupsgade 2 - Lemvig

I. JANTZEN og O. HANSEN

El-installatører
Hornum

ERLING A. NIELSEN

Tømremester
Sønderholm pr. Nibe

G. SØRENSEN

Tømremester
Tlf. Bælum 77

RØRBÆK SKO

Frederikshavn

JOHS. M. PEDERSEN

Købmand
Forstallé 79 - Aabenraa

LINDE TRYK

Vesterbro Torv 1-3
Aarhus

Malermester SVEND LARSEN

Rendebanen 8
privat Hollændervej 13
Kolding
Telefon (055) 2 62 47

TAGE TRABJERG

Tandhjulsfabrik
Finlandsgade 31 - Aarhus

L. A. K. JENSEN

Fisk - Vildt
Fiskerihavnen - Nyborg

FALCK-ZONEN

Trindsøvej 2-6
Aarhus

Vi udstiller ikke helte

Jeg besøgte i fjor en lang række af østlandenes frihedsmuseer. Der var store marmoraladser med søjler og sager, og så tusindvis af portrætter af modstandskampens helte. Når man så sagde til mig: Hvordan er så jeres museum, kunne jeg svare: Jo, i Danmark var modstandskampen det danske folks og derfor anonym. Vi kender vore helte, om ikke andet så deres dæknavn. Men vi udstiller dem ikke.

Gå selv ned på frihedsmuseet og se, hvordan vi viser frihedskampens faser for at ende med de fattige minder om de døde, afskredsbrevene og pælene fra deres grave. Vi vil blive ved at tænke på, hvad de gjorde, og Danmark må aldrig høre op med at takke dem.

Hvem tjente sagen bedst?

Frihedsmuseets lille vejleder ender med ordene: Hvem af dem tjente sagen bedst? Hvem var den største digter? Den modigste? Den mest heroiske i døden? Det er jo ligegyldigt. De kendte alle risikoen, enten de kæmpede med åndens våben eller med maskinpistol. Deres død var forskellig. Sabotøren og soldaten i allieret tjeneste faldt i kamp, andre på søen, ved henrettelsespælene i Ryvangen, for et nakkeskud, under pinsler i fængslerne eller af sygdom og udmattelse i koncentrationslejrene.

Vi vil ikke glemme deres lidelser. Men i sit hjerte gemmer hver mor og hver kæreste et andet, helt intimt billede af den døde. For os andre står han som den ranke patriot med de kampglade, blanke øjne. Ære være hans minde.

De erhvervshæmmede

Generalforsamling med norske gæster

Arnold Grumløse, som er konstitueret formand efter at Børge Emil Pedersen er afgået ved døden, kunne byde velkommen til en generalforsamling, hvor der var fuldt hus.

Forsamlingen mindedes de kammerater, som siden sidste generalforsamling var afgået ved døden, nemlig: Chr. Linnehan Andersen, Frits Møller, Hans

Fosmark, Edvind Nielsen, Børge Emil Pedersen, Harry Hartig Thomsen, Johnny Nielsen og Thorvald Sørensen, sidstnævnte fra Århus.

Desuden var Johan Egeberg i Norge afgået ved døden og bisat. Der havde været deltagelse fra fangeforeninger i Danmark, bl. a. havde vor forening været repræsenteret med fanen. De norske kammerater fortalte, at det havde været en stor oplevelse at se danske kammerater deltage ved en af deres kammeraters begravelse.

Aksel Andersen blev valgt som dirigent.

Grumløse indledte beretningen med at meddele, at han var konstitueret som formand indtil efterårsgeneralforsamlingen, da man dér efter lovene skulle vælge formand, men at det af forskellige årsager var nødvendigt at have en formand. Bl. a. forlangte myndigheder, at foreningen havde en formand og adresse. Han bød et særligt velkommen til 3 norske kammerater, nemlig Anker Thorsrud, Niels Olsen og Karl Thorsen.

Norsk gave fra skåneværkstedet

De blev hyldet stærkt af kammeraterne og Anker Thorsrud overrakte en gave til foreningen. Det var et meget smukt forarbejdet stykke hval med flagstang, som var lavet på de norske krigsinvaliders skåneværksted. Grumløse takkede for gaven og nævnte, at en af de norske kammerater senere ville omtale de forbedringer, som er kommet i den norske lov om krigs- og civilpensioner, som svarer til lov nr. 475 her i landet.

Arnold Grumløse omtalte de forhandlinger, der var ført med de forskellige ministerier samt Direktoratet for Ulykkesforsikringen, socialkontorer, skattevæsenet, boligkontorer, Frihedsfonden og mange andre.

Der havde været mange sager at ordne. Der var aflagt besøg hos syge kammerater på hospitaler.

Der føres for tiden ca. 30 sager

Der føres ca. 30 sager p. t. + en del mindre sager.

Med hensyn til „Gjeddegården“ havde Steen Hansen udtalt, at foreningen som tidligere godt kunne fortsætte med kontoret i forhuset samt benytte lokalerne som i tidligere tid. Omtalte de for-

handling, der havde været efter at der var kommet ny regering og mente, at udvalget snart igen kunne forvente samtaler i finans- samt socialministeriet.

Ny form for bestyrelsens arbejde

Bestyrelsen var i den senere tid inde på at arbejde som et kollektiv, hvilket betød, at man ikke så så meget på, hvem der er formand, men at arbejdet blev udført af den, man i den givne situation mente bedst kunne udføre det arbejde, og det havde vist sig at gå udmærket på denne måde. Kom ind på nogle artikler, som havde været i bladet „Pigtråd“ om lov nr. 475, og var enig i, at denne lov på mange punkter trængte til at blive ændret. Han kunne oplyse, at arbejdet i Århus og Ålborg gik udmærket. Derimod var det ikke så godt i Odense og Esbjerg. Ålborg var indforstået med at tage sig af landsmødet i august måned.

Beretningen efterfulgtes af en del diskussion.

Alfred Berthelsen fra Århus oplyste, at Århus afdeling havde ført en del sager og syntes, at arbejdet gik udmærket.

Regnskabet var uddelt ved mødets begyndelse, det var revideret og blev godkendt uden bemærkninger.

Den nye norske erstatningslov

Den norske kammerat, Anker Thorud, gav en glimrende beretning om, hvorledes det var lykkedes for dem at få visse ændringer, og ønskede os held og lykke med arbejdet i den kommende tid.

Der blev opfordret til at skrive sig på en liste og deltage i foreningens og Kammeraternes Hjælpefonds arrangement i Mindelunden den 4. maj om aftenen kl. 18,00.

Et pleje- og rekreationshjem

Alfred Senn gav en beretning over de bestyrelsesmøder, der havde været i fangesammenslutningen siden den sidste generalforsamling, omtalte herunder bladet „Gestapofangen“ samt den avispolemik, der havde været i noget af pressen angående lektor Jørgen Barfods udtalelse om krigen i Vietnam. Der er nu nedsat et udvalg, som skal arbejde videre med spørgsmålet om et pleje- og rekreationshjem.

Dette udvalg havde taget initiativ til at indkalde en større kreds af mennesker til at tale sammen om spørgsmålet, og

NIELS DØSSING
Tømrer- & snedkerforretning
Hem pr. Skive - Tlf. 21

UDBYE'S
BOGTRYKKERI A/S
Staldgaardsgade 38 - Vejle

S. MØLLGAARD
Ruds-Vedby

CLEMENT'S
TRYKKERIET
Kystvej 37 - Aarhus

GUDENAADALEN'S
UNGDOMSSKOLE
Ulstrup

M. MØNSTED
Slagtermester
Stoholm

HUGO HOLMSTOEL
& CO. I/S
Nylandsvej 10 - Skjern

O. KRUMMELBEIN
Thyborøn

KYHL'S OFFSET-
REPRODUKTIONSANSTALT
Søborg Hovedgade 94

HJALMAR JØRGENSEN'S
CIGARFABRIK
Faxe Ladeplads

BRÆDSTRUP
TRÆLASTHANDEL A/S

POUL KRISTENSEN
Bogtrykkeri
Østergade 8 - Herning

JOHS. CHRISTENSEN
Støbegods
Langelinie 32 - Randers

POUL HENRIKSEN
Hjørnet
Manufaktur
Søndergade 1 - Vejle

CARL JENSEN
Bagermester
Galten pr. Hadsten

MOKKA
COMPAGNIET
Skive

W. S. CHRISTENSEN
& WESTERGAARD
Manufaktur
Mørkøv

RANDERS
PAPIR
COMPAGNI A/S

KNUD'S
HERREMAGASIN
Storegade 4 - Thisted

L. SCHJØTT
Auto-forhandler
Allégade 3 - Give

SKJERN BANK A/S
Skjern

V. CHRISTENSEN
Ørsted

HOLLE'S
KONDITORI
Algade 57 - Aalborg

N. N. MØLLER
& SØN A/S
I. P. Niensensvej 5 - Ringkøbing

der havde vist sig en meget stor interesse for at være med til at løse problemet, så vi håber, at der nu vil komme noget mere positivt ud af det.

Arnold Grumløse og Alfred Berthelsen valgtes som repræsentanter for Landsforeningen af Erhvervshæmmede ved fangesammenslutningens møde d. 21. april.

Bestyrelsen stillede forslag om, at landsforeningen indmelder sig i den internationale organisation F. I. R. Forslaget blev vedtaget.

Man har bedt om optagelse af følgende:

Foreningens generalforsamling den 8. april tager skarp afstand fra den af lektor Jørgen Barfod fremsatte udtalelse i dagbladet B. T. den 10. februar 1968 om, at U. S. A. bør fortsætte kampen i Vietnam.

Følgerne heraf vil være yderligere umenneskelige lidelser for det i forvejen så hårdt ramte vietnamesiske folk.

Vi mener, at risikoen for en forlængelse af krigen også vil være til stede, når sådanne uforsvarlige udtalelser fremsættes af ledende kammerater fra den danske frihedskamp.

Da det fremgår af B. T., at Jørgen Barfod har udtalt sig som formand for „Sammenslutningen af danske fanger fra frihedskampen 1940—45“, som vor forening er medlem af, kræver vor forening, at lektor Jørgen Barfod utvetydigt tilbagekalder sin udtalelse da vi erfarer ved brev fra B. T.'s redaktion, at Jørgen Barfod kun har udtalt sig som privatmand.

Vi kræver, at lektor Jørgen Barfod sørger for, at tilbagekaldelsen sker på en lige så fremtrædende plads i B. T., som da den blev fremsat, under henvisning til presseloven.

Resolutionen er vedtaget på generalforsamlingen.

Dirigent:

sign. *Aksel Andersen.*

På foreningens vegne:

Sekretær *Alfred Senn.*

Lignende udtalelser er fremsendt af Chr. Bach, Gestapofangerne, og De Erhvervshæmmede ved Alfred Bertelsen, begge Århus.

— Fangesammenslutningen er en fuldstændig upolitisk forening, siger Jørgen Barfod til Aarhus Stiftstidende. Da jeg

erfarede, at jeg i BT's rundspørge figurerede som formand for sammenslutningen, gjorde jeg i samråd med min bestyrelse BT's redaktion opmærksom på det misvisende heri, og redaktionen erkendte straks fejlen og meddelte, at jeg kun havde udtalt mig som privatmand. Dermed mener jeg, at sagen må være sluttet. Naturligvis kan jeg ikke give afkald på retten til at have en privat opfattelse og give udtryk for en sådan, blot fordi jeg står som formand for en upolitisk organisation, slutter Jørgen Barfod.

NEUENGAMME

GENERALFORSAMLING

Søndag d. 7. april 1968 afholdt Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme sin årlige generalforsamling i Malernes Hus i Stengade i København.

Generalforsamlingen indledtes med en kort højtidelighed ved mindetavlen over faldne københavnske malersvende under besættelsen, og der nedlagdes en krans med foreningens bånd i frihedskampens farver.

Udenlandske gæster

Alle de udenlandske gæster, der havde deltaget i den historiske konference, der holdtes i Frihedsmuseet om lørdagen, var til stede.

Formanden, E. H. Grome, bød de udenlandske gæster velkommen og gav ordet til Hans Schwarz, Hamburg, der udtalte sin glæde over at være i København og bragte en hilsen fra Amicale Internationale de Neuengammes præsident Dolidier, Paris, og ærespræsidenten, advokat, fru Bouffioux, Bruxelles.

Protest mod nynazismen

Hans Schwarz sluttede sin tale med en opfordring til Danmark om at lade sig repræsentere ved et møde i Dachau den 23. juni 1968, indkaldt af de europæiske modstandsbevægelser ved et møde i Rom i februar.

Mødet i Dachau skulle samles i protest mod den nyfascistiske bevægelse, der dukker op overalt i Europa og andetsteds i disse år.

Erwin Geschonneck bragte en hilsen fra kammeraterne i den Tyske demokratiske Republik og opfordrede til kamp

mod den voksende nyfascistiske bevægelse, der stikker hestehoven frem så mange steder i verden i dag. Han ønskede ikke, at vore børn en dag skulle gennemgå de samme rædsler, som vi havde oplevet under SS i de tyske lejre.

Livlig drøftelse

Formanden, E. H. Grome, mindedes vore døde kammerater i den forløbne periode: Egon Rasch, Frits Møller, Børge Emil Pedersen, Hans Larsen, Skansegården, og Johan Ekeberg, Oslo.

I sin beretning kom formanden ind på arbejdet med „Dødebogen“ fra Neuengamme og overrakte i den forbindelse foreningens ærestegn, skulpturen af de tre muselmænd, til Franz Glienke, Hamborg, som en beskedent tak for hans store arbejde med udgivelsen af dette værk. Efter formandens beretning var der en livlig diskussion, hvorefter beretningen vedtoges enstemmigt.

Regnskabet, der balancerede med 3572 kroner og et overskud på 370 kr., blev ligeledes godkendt.

På valg var i år formanden, E. H. Grome, Damgård, Theisen og Køster, der alle blev genvalgt. Til revisor genvalgte Kjængerskov og nyvalgte Hede-gård Rasmussen.

Formanden afsluttede generalforsamlingen med en appel til medlemmerne om at stå sammen om foreningen og slutte op om dens arrangementer.

NK.

BESØG AF FANGEKAMMERATER

I forbindelse med Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengammes årlige landsmøde den 7. april og en historisk konference om Neuengammelejren, der holdtes i Frihedsmuseet den 6. april, havde foreningen besøg af to ledende medlemmer fra foreningen af tidligere Neuengamme-fanger i Den tyske demokratiske Republik i dagene fra 4. til 10. april.

De tyske gæster var filmskuespilleren Erwin Geschonneck, der er formand for den østtyske Neuengamme-forening, og sekretæren, dr. phil. Rudi Goguel, begge fra Berlin.

Der var lagt et omfattende program med bl. a. besøg på Louisiana, Kronborg, Frederiksborg Slot, Den danske Filmskole samt kransenedlægning ved monumentet for den

**HERREMAGASINET
BRISTOL**
Vinhusgade 4 - Næstved

OLUF BRUUN
Købmand
Lyng pr. Sorø

TH. BUSSE
Farvehandel
Hestedamsgade 10—12 - Horsens

**ALFRED CHRISTENSEN'S
ÆSKEFABRIK**
Ndr. Fasanvej 108 - F.

**HADERSLEV BANK
TOFTLUND FILIAL**
Toftlund

FRODE JOHANSEN
Bagermester
H. Egedesvej 6 - Aarhus

P. C. TERLING & CO.
Fiskerihavnen
Esbjerg

**ENGELSK
BEKLÆDNINGSMAGASIN**
Byvej 6 - Hornslet

CARL PEDERSEN
Guldsmed
Jernbanegade 15 - Frederikssund

J. KJÆR HANSEN
Købmand
Tjørring - Herning

LYNGBÆK'S BOGHANDEL
Bredgade 13
Hurup

HARTVIG GRAVESEN A/S
Manufaktur
Storegade 15 - Tarm

L. A. LARSEN & SØN
Blikkenslagermestre
Løngangstræde 21 - København K.

**SPARE- &
LAANEKASSEN
I MARSTAL**

SAMSON TRANSPORT CO.
Herning

LUNO MØBLER
Volden 6
Aarhus

SKOTOJJSFORRETNINGEN
R. Rasmussen
Østergade 18 - Hammel

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND!**
J. A. - Vanløse

HAMLET
Nørregade 26
Køge

A. BENTZEN
Sæby

SV. ESKERØD
Aaboulevarden 47
Aarhus

**VÆRN OM
NATUREN**
H. K. - Holstebro

E. NIELSEN
Slagtermester
Valbyvej 1 - Slagelse

M. MIKKELSEN & SØN
Malermestre
Museumsgade 2 - Aarhus

ukendte kz-fange ved Helligåndskirken og i Mindelunden i Ryvangen.

Vore østtyske gæster fik skabt en række kontakter i Danmark ved samvær med danske kammerater, og der afholdtes en sammenkomst i Selskabet Danmark-DDR og en reception i den herværende østtyske handelsrepræsentation.

De tyske gæster udtrykte ved afrejsen den 10. april deres glæde over besøget i Danmark og kontakten med de danske kammerater. De udtalte deres beundring for Museet for Danmarks Frihedskamp og fandt, at det på fremragende måde anskueliggør den danske modstandskamps historie.

NK.

Historisk konference om Neuengamme

En gruppe arbejder energisk og alvorligt.

Den 6. april afholdtes en forberedende historisk konference om Neuengammelejrens historie i Frihedsmuseets lokaler. Konferencen var indkaldt af Amicale Internationale de Neuengamme's historiske kommission og til stede var generalsekretær Hans Schwarz, fru Gertrud Meyer-Schwarz, Frantz Glienke og Reinhold Meyer, alle fra Hamborg. Erwin Geschonneck og Rudi Goguel, Berlin. Fra dansk side deltog Jørgen H. Barfod, E. H. Grome, Bernth Johannesson, Jacob Jensen, L. G. Damgaard og N. O. Køster.

Materialet om Neuengamme registreres

Konferencens deltagere blev budt velkommen af sekretær Max Nielsen, Frihedsmuseet, og man foretog først en grundig gennemgang af museet, der blev påset med den største interesse af de udenlandske gæster.

Derefter redegjorde Hans Schwarz for det arbejdsprogram, der var vedtaget ved en konference i Berlin i august sidste år.

Man arbejdede på en registrering af alt materiale, der findes om Neuengamme i de enkelte nationale grupper og hos enkeltpersoner. Endvidere arbejder man på sikring af det materiale, der findes om lejren i generalsekretariatet i Hamborg. Det er meningen efterhånden at affotografere alle dokumenter og placere dette materiale andetsteds, f. eks. i Belgien, Frankrig eller Berlin.

Fra dansk side har man tidligere foretaget en omfattende affotografering af dokumenter vedrørende specielle danske forhold og af processen i Curio-Haus i Hamborg mod SS-ledelsen af Neuengamme. Hans Schwarz omtalte yderligere udsendelsen af dupliserede informationer om lejrens historie, ønsket om udsendelse af et værk om Neuengamme og beklagede de vanskelige økonomiske forhold, den historiske kommission arbejder under.

Dødebogen i 2500 eksemplarer

Frantz Glienke redegjorde for udsendelsen af „Dødebogen“, der er udkomet i et oplag på 2500 eksemplarer. Bogen har kostet 75.477 DM. af fremstille og er blevet finansieret ved bl. a. tilskud fra en række vesttyske personligheder og myndigheder. Endvidere har kunstnere i en række europæiske lande skænket kunstværker, der er blevet solgt til fordel for udgivelsen af bogen.

Den tyske grafiker, professor H. A. P. Grieshaber har således skænket et grafisk blad „Engel der Geschichte“, der alene har indbragt 31.000 mark. Glienke har haft løfter om en række tilskud, som imidlertid ikke er blevet indfriet, og der skyldes endnu på „Dødebogen“ over 20.000 mark.

Dødebogen er blevet fordelt med 150 stk. til Danmark, 150 stk. til Belgien, 300 Polen, 20 Tjekkoslovakiet, 45 Ungarn, 700 til Røde Kors organisationer

og omkring 500 til vesttyske biblioteker og kommuner.

Glienke fremhævede Danmark for den støtte og hjælp „Freundeskreis“ havde modtaget fra de danske fangekammeraters side.

Billedværk forberedes

Frantz Glienke udtalte, at man fra „Freundeskreis“s side nærede planer om at mangfoldiggøre processen mod de ansvarlige for forbrydelserne i Neuengamme, den såkaldte Curio-Haus proces, der var beregnet til at blive et værk på 816 sider. Endvidere ville man udgive et værk med fotografier af de gravpladser og mindesværker, der findes i forbindelse med Neuengamme og udekommadoer.

Bogen skulle være et billedværk med korte tekster på fransk, tysk, engelsk og russisk, eventuelt også dansk. Oplaget var planlagt til 2500 eksemplarer og til en billig pris.

Fra alle sider rettedes en tak til Glienke for hans arbejde med „Dødebogen“, og man udtalte ønsket om, at den store gæld snart ville komme ud af verden.

Handlingsfilm om katastrofen på „Cap Arcona“

Erwin Geschonneck, der overlevede katastrofen på „Cap Arcona“, fortalte om sine planer om at producere en film over dette emne. Han havde for et år siden skrevet en drejebog til en dokumentarisk film om katastrofen. Men han havde opgivet denne tanke, og ønskede nu at fremstille en spillefilm over emnet, hvor han særlig ville sigte på at gøre emnet interessant for ungdommen.

Rudi Goguel gik ind for planerne om udsendelsen af en bog om Neuengamme, men han ville imidlertid foreslå, at man nedsatte et snævert udvalg til at redigere og tilrettelægge dette værk.

Han havde dårlige erfaringer med udgivelse af bøger, hvor man f. eks. havde ti eller flere nationale komiteer indblandet i en sådan udgivelse. Bogen ville da på et eller andet tidspunkt strande, og man stod så og manglede 50—100 sider og kunne ikke få bogen ud.

Goguel var meget interesseret i, om den store mængde af artikler og bøger, der er skrevet om Neuengamme, findes

A. ANDRESEN & SØN
Blans pr. Avnbøl

**SOPHUS E. JOHNSEN
& CO.**
Havnegade 32 - Aarhus

CHRISTIAN MEYER A/S
Helsingforsgade 8
Aarhus

**TRÆVAREFABRIKKEN
HAMMERSHOLT**
Hammersholt pr. Hillerød

**RANDERS
JERNSTØBERI**

SV. ZINK CHRISTENSEN
Aut. installatør
Bording st.

C. H. SCHMITH
Randers
Papir en gros

Fyringsolie!
ESSO DEPOTET
Strømmen 16, Randers, tlf. 42 63 75
(Depotb. Arne Mikkelsen)

RANDERS ÆSKER

KINOPALÆET
Nørregade 20 - Haderslev

**DANSK
ARBEJDSMANDSFORBUND**
Silkeborg

VALD. RASMUSSEN
Smedemester
Tendrupvej 17 - Hornslet

**VÆRN OM
NATUREN!**
G. D. - Horsens

HERLUF STÆHR
Købmand
Brogade 7 - Køge

GERDA NIELSEN
Tandteknik
Østergade 11 - Frederikssund

P. RASMUSSEN
Vejle

**MORSØ
FARVEMØLLE**
Algade 3 - Nykøbing Mors

**EINAR RASMUSSEN
& SØN**
Bogtrykkeri
Sjællandsgade 55 - Fredericia

**THE BORDEN
COMPANY A/S**
Esbjerg

SV. A. KRUSE
Haslev

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND!**
E. P. - Hjelmsø

SV. AA. AAKJÆR
Rødning

F. RATH
Verninge

L. ELKJÆR PEDERSEN
Slagtermester
Vroldvej 16 - Skanderborg

tilgængelig i. generalsekretariatet i Hamborg.

Bibliografi under udarbejdelse

Hans Schwarz oplyste, at han desværre ikke havde en komplet samling af det udkomne om Neuengamme-lejren. Han arbejdede på en bibliografi, men der kom stadig nyt, og meget af det, der var udkommet, f. eks. i Frankrig og Belgien i de første år efter krigen, var vanskelig at få fat i. Også i østlandene var der i disse år udkommet meget, man ikke havde kendskab til.

Fra dansk side gik man også ind for udsendelse af værket. Jørgen H. Barfod gav tilsagn om at gå ind i redaktionskomitéen sammen med Goguel og Hans Schwarz. Man ønskede, at bogen ikke så meget skulle være en tro kopi af den gangse kz-litteratur, men skulle fremhæve det særegne ved Neuengamme. Lejrens historie, gennemgang af de industrivirksomheder, der beskæftigede slavearbejdere fra lejren, en udførlig beretning om katastrofen omkring transportskibene i Lübeckerbugten og om hjemførelsen af de skandinaviske fanger m. m.

Rudi Goguel gav tilsagn om at have manuskriptet til bogen klar til juni 1969, hvor man så kunne indkalde til en plenarforsamling i den historiske kommission.

NK.

Guide de Neuengamme

Der er ikke eet Neuengamme-monument. Der er mange.

Der er i alt fald 23 monumenter over fanger fra Neuengamme! De sten skal tale. Der skal af og til holde en vogn, ligge en blomst, spørges om vej. Det sidste er ikke altid let!

Det er derfor en fortjenstfuld indsats, den franske Amicale de Neuengamme har gjort ved at udsende en vejviser for en lille bog i blå-t-hvidt-tribet plastomslag, med 50 sider tekst og 7 udfoldelige kortblade. I teksten 6 tegninger.

Det er ikke noget mindeskrift med smukke billeder og taler af fremragende mænd. Ikke nogen henvendelse til folket. Det er en lille solid bog på stærkt papir, beregnet til at bruges. Fyldt med knappe, saglige oplysninger.

Den indeholder en ganske kort gen-

nemgang af lejrens historie og opløsning, en beskrivelse af selve lejren og hvad der nu er tilbage af den, en opregning af kommandoerne i selve Neuengamme og en liste over udekmandoerne.

Derefter en udførlig gennemgang af de enkelte kortblade med nogle få linjer om hver enkelt udekmando, begravelsesplads eller monument. For kommandoerne ofte oplysninger om dens oprettelse og evakuering, fangernes antal, arbejdets art, den virksomhed, som udbyttede fangerne.

Hist og her små beretninger, gribende i deres dumpe kortfattedhed, om fangerens skæbne under evakueringen.

I teksten er indføjet nogle tegninger, som angiver detaljerede tilkørselsveje. Til slut et register over bynavne og et register over firma-kommandoer.

Knapt. Sagligt. Men et nyt monument ved siden af dem af sten og bronze.

Efter læsningen tegnede sig for mig et nyt billede af Neuengammelejren. Ikke af en firkant af pigtråd med nogle sprukne barakker, men af en landsomspændende djævelsk menneskeudpiningsorganisation, opbygget på uhyggelig kort tid, et afskrækkende billede af noget, der faktisk er sket, og som kan ske igen, hvis de gamle tier og de unge ikke vil høre. *Hvis Hitler-tidens dyrekøbte lære går tabt!*

Kunne vi tænke på at udgive den på dansk? Med hensyn til sidetal og udstyr måtte vi nok være mere beskedne, men noget kunne der vel gøres.

Allerhelst ville jeg egentligt se den på tysk!

L. G. Damgård.

Stipendier til studier i Norge – efteråret 1968

„Fondet for Dansk-norsk Samarbejde“ bekendtgør stipendier til faglige studier indenfor alle samfundsgrupper: Arbejdere, erhvervsfolk, kirken, kunsten, skolen og videnskaben.

Stipendierne gives i form af en månedens ophold med fuld forplejning på Fondets ejendom „Lysebu“ ved Oslo.

Ved uddelingen vil der blive lagt vægt på, at opholdet sætter den pågældende i stand til at gennemføre studier, ansøgeren ikke kan gennemføre i Danmark, og at studier i Oslo vil kunne give ansøgeren et fagligt udbytte. Ansøgeren må have en færdig uddannelse.

Ansøgningsskema fås ved henvendelse til Fondets sekretariat, Schæfergården, Ermelundsvej 105, Gentofte (telf. GE 6065 fra kl. 9,00—16,00). Ansøgninger må indsendes til Fondet inden 1. maj 1968.

Bøger

Elliot West: Spionen fra vest.
På dansk v. Hans Andersen.
Schönberg. 248 s. 24,75 kr.

Denne psykologiske thriller er en forrygende agentroman med den amerikanske OSS-agent Marco Darsoss, der er i besiddelse af en forbløffende hukommelse, som hovedperson. Han jager SS-manden Vorst, der torterede og myrdede hans unge kone i det besatte Paris. „Spionen fra vest“ handler om, hvordan han eftersøger tyskeren, hvordan hans geniale hukommelse, den kolde krig og atomhemmeligheder hjælper ham.

En blændende og spændende skildring af efterkrigstidens Europa.

JOHANNES FELDVOSS.

ØJENVIDNER TIL ANDEN VERDENSKRIG

Forlaget Fremad. Øjenvidner til anden verdenskrig. Bind 1—4. 864 sider. Pris 39,50 kr.

Ved 25-årsdagen for Hitlers lynangreb på Polen udsendte Forlaget Fremad „Øjenvidner til anden Verdenskrig“, hvor man i fire sprængfyldte bind på ialt 864 sider får både forspillet og hele den anden verdenskrig dokumenteret. Og på en helt ny måde, idet den sagkyndige tekst er isprængt et væld af øjenvidneberetninger af stor-reportere, statsmænd, fremtrædende militære og mange civile vidner. Mere end 500 fremragende fotos gør værket til en formelig bogfilm, hvor man følger udviklingen trin for trin.

Den sammenkædende tekst skyldes historikeren Abraham Rothberg, bistået af øjenvidner som Karel Capek, William L. Shirer, Cornelius Ryan, Alan Moorehead, Alexander Werth, Ernie Pyle m.m.fl. Dertil kommer det rige billedstof, optagelser hentet fra ildlinien af verdenskendte fotografer — endvidere 16 special-kort over de vigtigste krigsskuepladser.

SOFUS NELLEMANNS EFTF.
Robert Nellemann
Strømmen 27, Randers, tlf. 42 32 33

RANDERS NY AUTOLAKERERI
Aarhusvej 113 - Tlf. 42 55 08

K. FIRLINGS & SØN
Auto- & møbelpolstring
Tlf. 42 13 87
Randers

AUTO UDLEJNING u/f.
9 nye vogne
H. Frandsen
Gyvelvej 7, Randers, 42 42 73

ROBERT BOSCH A/S
Jagtvej 155
København N.

**HADSUNDVEJ
BLOMSTERGARTNERI**
Tlf. 42 51 41

**RANDERS
STYRTØJS-SERVICE**
Støberivej 37, Randers, tlf. 42 06 72

NYTORVS PØLSEVOGN
Silkeborg

H. KRISTIANSEN
Smedemester
Gl. Hørning

**DANSK
RULLEGARDIN INDUSTRI**
Vibeholms alle 16, 2600 Glostrup

JACOB ZEUNER'S EFTF.
Bogtrykkeri
Vestergade 29 - Aarhus

**GLADSAXE
POLITIFORENING**

CHR. HØEGH
Tømremester
Søgade 1 - Silkeborg

**VÆRN OM
NATUREN!**
P. H. - København

J. CHR. HANSEN
Vognmand
Skjern

**A/S VARDE
REVISIONS- &
REGNSKABSKONTOR**
Vestergade 15 - Varde

**TARM & OMEGNS
SPAREKASSE**

K. GADE NIELSEN
El-installatør
Sct. Laurentiivej 3 - Skagen

SAHA
Horsens

**DANSK
SKOVFORENING**

**DÆKKO
PRESENNING-
KOMPAGNI A/S**
Glentevej 49-51 - NV.

CARL C. BIEHL
Bogtrykkeri
Slotsgade 15 - Graasten

MISSIONSHOTELLET
Torvet 8
Ringkøbing

**DANSK
TEGNEMASKINE
INDUSTRI**
Tempovej 15 - Ballerup

**DEN DANSKE
LANDMANDSBANK**
Torvet 18 - Esbjerg

**KONRAD JØRGENSEN'S
BOGTRYKKERI**
Slotsgade 6—8 - Kolding

**M. GLYTTING &
M. BLOKDAL-PEDERSEN**
Banegaardsgade 1 - Aarhus

**STØT KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!**
E. Z. - Aalborg

**INDUSTRI- &
HAANDVÆRKERKOLEN**
Nykøbing Falster

**BANKEN
FOR RANDERS & OMEGN**
Kirkegade 2 - Randers

LUNGHOLM GODS
pr. Rødby

BY- & LANDBOSPAREKASSEN
Danmarksgade 64
Frederikshavn

LILLERØD SPANLAMPER
Tokkekøvej 13
Lillerød pr. Allerød

DAGBLADET
Ringsted
Køge — Roskilde

J. FØGE JENSEN
Skelbækgade 2
København V.

JUNG'S BOGHANDEL
Adelgade 3
Skive

**GRØNBORG'S
TØMMERHANDEL**
Østerbrogade 14 - Kolding

**RENAULT
I HJØRRING A/S**
Aalborgvej 2 - Hjørring

**N. SPARRE
& A. IVERSEN**
Silkeborg

**STORGAARD'S
REVISIONSKONTOR**
Østergade 64 - Middelfart

HARILD
Nexø

O. C. THAYSEN AKTS.
Revisionsfirma
Ramsherred 40 - Aabenraa

**STØT
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND'S
ARBEJDE!**
F. G. - Herning

**RUDERSDAL
AUTO SERVO**
Kongevejen 120 - Holte

**HASLEV
SEMINARIUM**
Haslev

**HILSEN
FRA
MARSTAL KOMMUNE**

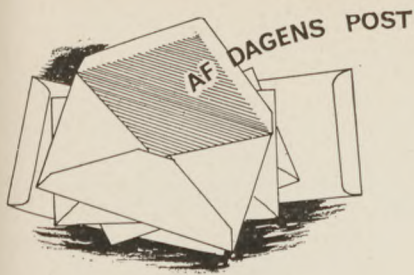
MALERNES FAGFORENING
København

**ROSKILDE CHAMPIGNON-
& KONSERVESINDUSTRI**
Gormsvej 11-15 - Roskilde

**HERLUFSHOLM
GODSKONTOR**
Næstved

**LUNDGAARD
TEGLVÆRK**
Stoholm

**HUNDESTED
KULIMPORT A/S**
Hundested

Bør lov nr. 475 justeres endnu en gang?

Dette spørgsmål vil vel stadigvæk være aktuelt, så længe der er ofre tilbage fra besættelsestiden. De senfølger, der er opstået og som sikkert vil opstå hos ovennævnte gruppe, har man vel ikke helt kunnet overskue, selv om vi her i landet har dygtige læger.

Problemet om dygtige læger berøres af ekspeditionssekretær B. Rønlev i en artikel i sidste nummer af „Pigtråd“, og begrebet dygtige læger må vel forstås derhen, at det er læger, som grundet visse forudsætninger, enten som modstandsmand eller som tidligere kz-fange, kender til følgerne omtrentlig på deres egen krop. Derfor tror jeg, at en ensartet bedømmelse af tidligere modstandsfolks nu eller tidligere opståede lidelser, som skønnes at have relation til de forhold, de levede i under besættelsen, bedst bedømmes af de af mig omtalte læger.

Jeg vil ikke undlade at nævne, at ved sidste ændring til loven blev ønsket om en ensartet lægelig bedømmelse også fremsat af medlemmer i det udvalg, der arbejdede med ændringer til loven, bl. a. folketingsmand Haunstrup Clemmensen (se folketingets referat heraf), 12/1-66-2526. Når spørgsmålet blev rejst herom var det, fordi der var en opfattelse af, at de lægelige bedømmelser ikke var særlig ensartede. Der blev også berørt så vigtigt et problem som skatte- eller beskatningsproblemerne, og her er efter opfattelse mange alvorlige urimeligheder, som ikke kan have været tilsigtet, da loven blev gennemført. Vi har eksempler på, at et ægtepar, hvor manden er tidligere kz-fange og 100 procent invalid efter loven, må aflevere hele sin tilkendte rente plus hædersgave til skattevæsenet, fordi hans hustru har en relativt god indtægt, så det reelt bliver hu-

struen, der gennem sin indsats på arbejdsmarkedet udreder den erstatning, hendes mand skulle tilgodeses gennem loven, og som forhåbentlig senere skal udredes af den tyske stat?

Vagn Erik Mortensen,
Råhavevej 4.

ANGAENDE INVALIDE- PENSION OG KZ-ERSTATNING

Da mange af vore ødelagte kz-kammerater på grund af deres dårlige helbredstilstand får invalidepension, melder der sig et afgørende spørgsmål om den kz-erstatning, som mange er berettiget til i henhold til lov nr. 475 af 1. oktober 1945.

Hvordan kan det være, at invalidepensionen skal forringes betydeligt, fordi mange ødelagte kz-fanger modtager kz-erstatning fra direktoratet for ulykkesforsikring? Dette virker helt uforståeligt og urimeligt.

Man har tilfælde, hvor invalidepensionister, der er alvorligt medtaget og stærkt invaliderede, får invalidepension, der pludseligt forringes med ca. 600 kr. om måneden, fordi vedkommende er berettiget til kz-erstatning i henhold til loven af 1. oktober 1945 (deportation af danske statsborgere til tyske kz-lejre under besættelsen).

Det virker helt igennem urimeligt, at mange af vore invaliderede kz-kammerater mister 2/3 af invalidepensionen, kun fordi de også er underlagt loven om deportation af danske borgere til de tyske koncentrationslejre.

Invalidepensionen bør naturligvis ikke røres, kun fordi mange kz-fanger også kommer i betragtning med en rimelig kz-erstatning efter de frygtelige ophold i tyskernes fangelejre under krigen.

Kurt Grün,

tidl. kz-fange 1943—45.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Forårets bestyrelsesmøde holdes på Kegnæs og i Nordborg.

Bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond holder bestyrelsesmøde i dagene 25.—26. maj på Kegnæs og i Nordborg.

Man begynder naturligvis i fondens eget feriehjem på Kegnæs, hvorefter mødet afvikles på Langesø Kollegium ved Nordborg. Det er Danmarks mest moderne i sin art.

Der bliver om aftenen kammeratligt samvær med sønderjydsk kaffebord.

Søndag besøges Danfoss.

Kassereren, statsaut. revisor H. C. Steen Hansen er i maj i Tanzania for at assistere den derværende regering med regulering af bankvæsenet.

Steen Hansen skal aflægge regnskabet på bestyrelsesmødet. Det sker jo på forårsmødet. Han har allerede bestilt flyvebillet Tanzania—Hamborg—Sønderborg.

Bøger

DEN DANSKE GARNISON I NYBORG 1942—1943

I „Fynsk Aarbog 1967“ har K. J. Jensen, der er præst ved fængslet i Nyborg, skrevet en afhandling på over 30 sider om det danske militær i Nyborg fra november 1942—29. august 1943. Forfatteren har gjort et stort arbejde for at samle materialet, af hvilket sikkert særdeles meget vil være nyt for alle læsere. Ved kampene den 29. august faldt 3 fra hæren og 1 fra marinen. Afhandlingen slutter med den smukke mindesten foran Hotel Nyborg Strand; på stenen står under navnene „De gav deres liv for Danmark“.

R. PRYTZ

DEN 9. APRIL — TRÆK AF FORSPILLET

I det hæderkronede „Tidsskrift for Søvesen“, hvis oprindelse ligger helt tilbage i enevældens tid, har redaktør Jacob Kronika i nummeret for marts 1968 skrevet en uhyre interessant artikel om forspillet op til den 9. april 1940. Man kan næppe finde nogen mere kyndig forfatter til det emne, denne dygtige, alsidigt orienterede sønderjydske journalist i Berlin. Man rystes endnu en gang og vel om muligt mere end tidligere både over tyskernes kyniske tankegang og over de danske autoriteters angst for at lytte til advarslerne om, hvad der forestod.

R. PRYTZ

Dagbogsblade

1/3

DØMT AUSCHWITZ-BØDDEL SAT PÅ FRI FOD

— på grund af svigtende helbred.

FRANKFURT. En tidligere højtstående funktionær i koncentrationslejren Auschwitz, Robert Mulka, der blev dømt for meddelagtighed i mord på fire millioner jøder, er atter blevet løsladt på grund af dårligt helbred, oplystes det i går i Frankfurt.

Mulka var en af de 20 anklagede i Auschwitz-processen og blev d. 19. august 1965 idømt 14 års fængsel.

I januar 1966 blev han imidlertid løsladt på grund af dårligt helbred, men hans løsladelse skabte voldsom harme i Vesttyskland og i udlandet. Den 72-årige Mulka blev atter fængslet i marts, efter at en lægeundersøgelse havde vist, at han var i stand til at afsone sin straf.

En talsmand for retten oplyste, at den seneste løsladelse, der fandt sted den 19. februar, blev besluttet efter ny lægeundersøgelser, der beviste, at Mulkas helbred var yderst dårligt. Anklageren har appelleret denne løsladelse.

5/3

MANGLENDE INTELLIGENS HJÆLPER FEM ANKLAGEDE

HAMBORG. I nævningesagen mod 12 tidligere medlemmer af politibataljon 101, der i Hamborg står anklaget for delagtighed i masse mord på jøder i årene 1942—43, fremsatte anklagemyndigheden i går sit straffekrav. Statsadvokaturen har afstemt sit krav i hvert enkelt tilfælde efter det ansvar, der var pålagt hver af de anklagede under krigen. Således begæredes de to tidligere kaptajner Wolfgang Hoffmann (54 år) og Julius Wohlauf (54) idømt 15 års tugthus; de to anklagede var, indtil anklagen mod dem fremkom, politi-hovedkommissærer i Hamborg!

De øvrige straffekrav lød på mellem ni års tugthus og fem års tugthus. Fem af de anklagede bør efter anklagemyndighedens skøn frikendes: De var meni-

ge i politibataljonen. Ikke desto mindre havde de, hedder det i anklageskriftet, kunnet erkende deres handlingers forbryderiske karakter og sat sig til modværge uden fare for liv og lemmer — dersom deres intelligens havde været tilstrækkelig stor

11/3

I DAG ER DET „SJOVT“ —

GÖTTINGEN: Unge vesttyskere hilste nazitidens populære sange med højroset latter, da „Deutsches Teater“ i Göttingen søndag havde premiere på en eksperimental forestilling om nazisternes digtning. Teatrets direktør, Günther Fleckenstein, oplyste over for publikum — alt var udsolgt i teatret —, at formålet med eksperimentet er at give den unge generation en chance for førstehåndskendskab til nazipropagandaen. Flertallet af tilskuerne var studenter.

Indenrigsministeriet i Bonn, der administrerer loven mod fremførelse eller import af nazimateriale, meddelte forleden, at man ikke finder, at forestillingen falder ind under loven, idet den har uddannelsesmæssige formål.

Hitlers yndlingssang med ordene: „Vi vil marchere videre, til alting ligger i ruiner“ blev hilst af et latterbrøl, men trods morskaben indrømmede mange af de unge, at de følte sig forurologet af sangene. „Spil dem ved et møde i det nationaldemokratiske parti, så synger alle gladelig med“, sagde en student.

13/3

TRE NAZIBETJENTE DØMT FOR JØDEMORD

WUPPERTAL (DPA). Tre medlemmer af en nazistisk politibataljon er ved en domstol i Wuppertal i Vesttyskland blevet idømt livsvarigt fængsel for mord på mindst 800 jøder i juni 1941.

De tre dømte — den 53-årige Rolf Joachim Buchs, den 55-årige Fritz Schaf-frath og den 54-årige Reiderich Rondholz — begik deres forbrydelse i den østpolske by Bialystok.

De spærrede jøderne inde i byens synagoge, hældte benzin ind gennem vinduerne og kastede derefter håndgranater ind i bygningen, så de mange mennesker brændte ihjel.

Der var ialt 12 anklagede under retssagen i Wuppertal. Tre af dem blev frikendt, og seks andre blev fundet skyldige i mord, men blev ikke straffet. Oprindeligt var der 14 anklagede, men den hovedanklagede, Heinrich Schneider, hængte sig i sin celle, og anklagen mod den 72-årige Hans Behrens blev frafaldet på grund af hans dårlige helbred.

16/3

„JEG FORSØGTE AT MILDNE JØDERNES TUNGE LØD . . .“

KIEL. På tirsdag afsiges dommen i nævningesagen mod de tidligere SS-officerer („Scharführer“) Hermann Heinrich og Franz-Josef Müller. Nævningetinget i Kiel indledte processen mod de to mænd for 11 måneder siden, nemlig den 14. marts 1967. Det er blevet en af de mest omfangsrige retssager, der endnu er blevet behandlet i Kiel. Domstolen har foretaget rejser til USA og til Israel for at afhøre vidner, og desuden har man i Polen besøgt de steder, hvor de masse mord på jøder, der er sigtelsernes baggrund, fandt sted.

I går fik de anklagede lejlighed til at fremsætte „det sidste ord“, før sagen optages til dom. Heinrich erklærede, at manglende juridisk kendskab gjorde det umuligt for ham at supplere sin forsvarers argumentation. Også Müller talte kun ganske kort; han hævdede, at han „altid havde forsøgt at mildne jødernes tunge lod“.

Fra anklagemyndighedens side er blevet nedlagt påstand om 15 års tugthus for begge anklagede.

Byfest 4. maj

SØNDERBORG. I samarbejde med hjemmeværnskompagniet arrangerer Idrætshøjskolen i år en 4. maj-fest. Der bliver samvær i Frihedshallen, hvor der er musikunderholdning.

Festtalen holdes af højskolens forstander, can. jur. Bent Brier. Efter festen er der fakkeltog og bal i idrætsskolens have. Byens og egnens befolkning er indbudt til at deltage i festen.

Også i en række andre byer indbydes til folkefester 4. maj. Det synes at falde bedst ud de steder, hvor der er skabt tradition lige fra 1945.